

Barcelona 13 de abril de 1923

La Primavera de la Torratxa

Any XLVI Número 2301 15 cèntims - Atrassats, 30

PERTENECE A LA
ATEA

ANG.
23

LA PRIMAVERA

—Quines flors més estranyes han florit aquest any?...

Serà un plaer pas-
sar les tardes del
mes de Maig a la

Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors

Els abonaments valeders
per a tots els dies i per a
les Festes en ells cele-
brades, s'han posat a la
venda a la majoria d'es-
tabliments de Barcelona,
al preu de 20 pessetes

[Handwritten signature]

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:

Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

Les eleccions venideres

Les eleccions sempre són venideres. De la mateixa manera que els diaris conserven la secció fixa que anomenen «La situació actual» en previsió de la vaga o de l'atemptat, que mai s'acaben, podrien, també, tenir-ne una altra que's titulé: «Les properes eleccions». Quan hagin passat les del dia 29, s'anunciaran les de regidors pel novembre, i després les de diputats provincials, i com que els lliberals ja han caigut, tornarem a tenir altra vegada eleccions properes.

L'elector sembla un Sísifo. Es passa la vida triant, i quan ja ho ha fet, novament el conviden a extreure d'entre els professionals de la política o de l'anonimat de la ciutat, nous personatges. Però no tria: ho sembla. En les eleccions, com en el joc de la carteta, no hi han més que tres cartes, i la que surt sempre és la que vol l'amo de les cartes. Així succeeix ara. Les cartes electorals seran tres i sortirà la de la «Lliga». Després vindran els radicals. Després els de «Acció Catalana». Es com si estigués escrit en les estrelles. Poden posar-se les masses a la par, poden abandonar els francesos el Ruhr, conformant-se amb lletres a la vista; pot En Mussolini tornar a ésser socialista; pot arribar a proclamar-se l'imperi a Rússia i En Lenin tornar a ésser un emigrant a Suïssa, poden succeir tots els capgiraments polítics imaginables, però la «Lliga» guanyarà sempre, i després de la «Lliga», els radicals.

Es el resultat de l'anunci i de la botiga vella. Com les pastilles del Dr. Andreu, com l'Anís del *Mono*, com els solícililats Vivas Pérez, com els Tortells del Forn de Sant Jaume, les candidatures de la «Lliga» i els radicals, són el producte llençat per una casa acreditada i anunciat amb totes les propagandes. Varien els candidats, però la casa, no. Es com si el Dr. Andreu llencés unes pastilles contra la neuràlgia, imposant-les amb el reclam que feu triomfar les pastilles

contra la tos. El públic hi creuria amb elles. Doncs els candidats venen a ésser una mena de pastilles polítiques. Els imposen, suggestionant amb la propaganda, i el bon elector no elegeix, vota cegament, al igual que l'encostipat compra el clorat de potasa del Dr. Andreu o el blenorràgic el sàndal del Dr. Pizá.

Lo curiós és que aquests candidats de la democràcia, són semblants a reis. El principi de la monarquia és la continuïtat. Un rei està per damunt de les contingències polítiques i és rei sempre. Doncs En Lerroux, En Cambó, l'Emilià Iglesias, En Pere Rahola... són diputats permanents, igual a reis, diputats per la gràcia de Déu i la Constitució, com els reis. Naixen i moren els homes, se succeeixen les estacions, topen nacions contra nacions en guerres horribles, cauen els imperis, naixen inesperades repúbliques, canvien els mapes, i ells, En Lerroux, En Cambó, l'Emilià Iglesias, En Pere Rahola... continuen, amb una fermesa de roques públiques, siguent diputats per Barcelona. Arribarem a vells, i quan ens dirigirem, les cames tremoloses, als col·legis electorals, trobarem, com a començament de segle, com en 1923, els cartells tricolors i barrats, anunciant les candidatures dels senyors Cambó, Lerroux, Iglesias i Rahola...

I els bons electors, continuaran creient, que ells, amb plena sobirania democràtica, trien i elegeixen...

PARADOX

El pallasso trist

Uns pantalons que ja no són pantalons: que ja són calces. Calces, d'aquesta manera denigrant i com una escupinada amb que ho diu el poble. Unes sabates torçades, foradades, atrotinades, injuriades per la pols de totes les carreteres i pels adoquins de tots els carrers. Una americana cosida amb filferro, que ha perdut la forma, el color i tot lo que tenia per perdre. I una gorra que és més que res, teulada: teulada de la tristesa, de la fatiga, del tedi, de la soletat. A sota de tot això — i no numero més prenes, perquè no porta ni camisa — hi ha un home, un home estratalari, un home de caricatura però de caricatura trista, a lo Willette o a lo Steinlein.

Aquest home té un cap groc i punxagut com un meló, uns ulls verds com dues gotes de pippermint, un nas morat, de borrarxo professional, i una boca vermella com una ganivetada.

Aquest home em detura amb un gest: el de treure's la gorra, i unes paraules:

—*Pardon m'sieur!*...

L'escena és a la porta d'un gran hotel de la Plaça de Catalunya, a les onze de la nit, quan la plaça perd el seu tó africà, tan antipàtic. Jo li demano an aquell munt de parracs que camina i parla:

—Digui.

I del fons d'aquella misèria ix una veu tímida i llastimosa que m'explica en francès:

—Perdoni'm, senyor... Jo he sigut pallaso, un gran pallaso, mal m'està el dir-ho. Esser pallaso, en els meus temps, era una gran cosa. Avui ho és qualsevol, encara que no es dediqui, precisament, an aquesta professió... Abans un, tenia l'ànima de pallaso, com la tenia de pintor, de music, de poeta: per inspiració divina. L'Anatole France—jo soc un xic intel·lectual, comprèn?... i perdoni'm—en un conte *Le Jongleur de Notre Dame*, ha redimit al pallaso i l'ha portat al cel: un cel que tenim nosaltres, de lona i llustrina, tot de color de rosa... més bonic!

I el pobre home plora, plora ple de vi o ple de tristesa o de les dues coses a l'hora.

—Jo era bo, senyor. L'home que estima una professió com la nostra, fer riure a la gent, fer-los fel·lços encara que tan sols sigui mitja hora, no pot ésser dolent... I jo em tirava per terra, i m'estirava els cabells, i deixava que la *ecuyère* em fuetegés, per a fer riure a totes aquelles criatures que em semblaven un xic meves... Treballava amb la família Frediani, senyor... Però ara m'he fet vell—qui s'ho havia de pensar!—estic sol al món, i tinc son i tinc gana...

Jo li he donat una moneda de plata de cinc pessetes i li he dit:

—Perdoni'm: no en tinc més.

I ell més trist que mai:

—Perdoni'm vostè, senyor. A vostè és a l'únic home que no he fet riure...

LLUIS CAPDEVILA

Els nostres milicians

La candidatura de la «Lliga», ens ha ofert una sorpresa. En Trinitat Monegal, hi figura. En Trinitat Monegal era de l'esquerra, però ara és de la dreta. En Trinitat Monegal estava retirat, però ara se'ns apareix de sobte, en aqueixa custòdia electoral de la «Lliga» de cinc torres, repetit el seu nom. Ha entrat per la porta gran i sortirà amb més vots que En Pere Rahola, que ha estat, fins ara, el candidat de major circulació.

—En Monegal—ha dit En Rahola, fent un xistu en francès—és «mon egal».

Volia dir que En Monegal és com ell, lliberal. No ho són ni l'un ni l'altre, però els hi diuen. Són lliberals de la «Lliga», lliberals perquè no van a missa i com que, entre els regionalistes, En Pere Rahola era, efectivament, el més lliberal i el més simpàtic, la gent el votava més que als altres.

Però ara la «Lliga», practica el «més lliberal encara» i agafa an En Monegal. Per qui votaran els regionalistes lliberals, per En Rahola o per En Monegal? Qui dels dos tindrà més vots, En Rahola per tradició, o En Monegal per novitat? Heu's aquí el problema terrible. Perquè ademés, hi ha un altre dubte. Qui tindrà més vots En Rahola ple de bigotis, ple de barba, ple de pèls, o En Monegal calvo i afeitat amb un cap com un xino?

«Poeta y aldeano»

Tota la ciutat està plena d'uns anuncis llampants i bonics, anunciant la llet condensada marca «El Pagès». En mig d'un camp, apareix un pagès amb trajo de vellut i barretina. Es un pagès bonic i net, mudat i amb cara d'àngel, un pagès de quota. Quan la gent de lletres se detura a admirar-lo, al cap d'uns segons diuen tot estranyats:

—Sembla En Josep Maria de Sagarra.

Se'l tornen a mirar i tornen a dir:

—Sí, sí, clavat. Es el poeta Sagarra.

I ho és; per a nosaltres ho és.

La llet de «El Pagès»—diguem-ho així—és de la família Sagarra. L'Obiols, autor del cartell, segurament ha volgut fer una facècia, i ha posat an En Sagarra amb trajo de vellut i barretina, pintant a l' sembl, a l'amic, al poeta i al propietari de la llet...

Lletres de Girona

Cada vegada que algú de fora vé a fiscalitzar les coses que passen en la nostra alegre ciutat de les tres immortalitats, ens fa un salt el cor com si ens menacés una desgràcia.

Veu's aquí que, ara de poc, En «Xenius», l'antic Patriarca del Noucentisme, recordant-se que a Girona hi havia fet una prèdica de Jocs Florals, a més d'haver-hi consagrat un representant de l'Ordre, amb aquelles memorables paraules de... «*la nou sucosa...*» i d'haver definit la ciutat dantescaament... «*les muralles l'Infern... els rius el Purgatori... les arbredes l'Empiri...*» se li acut en mala hora intervenir en els nostres afers ciutadans, amb el pretext de que el nostre (diguem-li Excel·lentíssim?) Ajuntament, ha acordat mutilar-li l'*Empiri*.

Rera la veu d'En «Xenius» han seguit, com en els temps gloriosos de l'ex empleat mancomunista, qui sap les veus. *Siguen las firmas*, deien fredament els comunicats oficials; i això que sota de cada firma hom hi havia posat la traça seva: «dibuixant», «escriptor»,

La comèdia electoral de sempre

EL POBLE

-Fa tres anys que no us escolto!

«escultor», etc. No hi ha hagut periòdic de gran o petita categoria, de la capital, que no hagi posat el crit al cel contra l'acord *vandàlic* que havien descobert, i fins i tot algun que tocava més de peus a terra inicià una subscripció per a oferir a l'Ajuntament unes pesetes en compensació de la vida dels arbres que la fredor municipal havia condemnat a mort.

Nosaltres, pobres gironins!, a dir veritat, ni ens en havíem adonat. Hi estem tan fets a veure trencar arbres a la Devesa, que ja no'ns vé d'un. Nosaltres ja fem prou votant als nostres representants i entusiasmant-nos, poc o molt, el dia de les eleccions. No caldria sinó que sempre estessim sotjant què fan o què deixen de fer els homes que'ns dirigeixen.

Fet i debatut, però, arribem a sospitar que no hi ha pas motiu per a pendre's les coses tan a la valenta.

Però, com era de suposar, si nosaltres, els pacífics ciutadans, no ens en havíem adonat, els nostres representants sí, i això ha fet que d'ençà d'aquells aldarulls a Casa la Vila hi ha un malestar i un *agreujament* que esparvera.

Jo ja podria dir, amb tota certesa, que quasi tots els consellers havien llegit les firmes estampades al peu de les protestes, amb la mateixa ingènua ignorància que la cambrera de l'hotel la firma d'En Tartari de Tarascó: donava la casualitat, però, que havia pres gramalla de conseller l'afiliat a l'Ordre noucentista, o sia el qui acompanyava al mestre «Xenius» en els seus passeigs per l'Empiri. I aquest no s'ho va deixar passar. En «Xenius» deu saber el per què.

Jo no sé, per ço, si va ésser la dictadura espiritual que's va imposar, o si va ésser fruit d'un debat madur i discutit amb totes les normes polítiques dels de la Casa, el fet és que al fi l'Ajuntament s'ha desfogat amb unes fulles oficials tan plenes d'aquell comú *agreujament*, que no hem pogut menys que donar-nos per *assabentats* i participar també de la indignació cívica, mal sigui només per a demostrar que també som periodistes, encara que no tinguem seient en el Consistori.

I bé, senyors intel·lectuals: què se vos hi ha perdut per la nostra Devesa? Que'n protestem nosaltres dels disbarats que feu en els jardins de Montjuic? Per què no ens els voleu deixar tallar en santa pau els arbres que més ens convinguin? Que'n protestin les caravanes de gitanos... molt posat en raó, però vosaltres...

Que no vos agradaria més veure-hi un altre surtidor de suro peregrí? Que no seria més sucosa arranjada amb arquitectura alemanya i parterres de rajola de La Bisbal? Que vos penseu que els nostres admi-

nistradors municipals no ho saben ja que els pins no's planten amb pinyons torrats? A més, que vos penseu, ignorants, que volem tallar els arbres *semiseculars*?

Ai, intel·lectuals! Com se coneix que viviu als núvols!

Els nostres consellers són majors d'edat, encara que aparentment no ho sembli. I els industrials i els comissionistes necessiten quartos, i els arbres són quartos no pas taques de color. I els quartos s'han de fer, sigui quin sigui el pretext. És clar que la majoria dels nostres consellers tenen arbres propis, i seria més natural tallar els d'ells, però totes les fraccions municipals, a més a més, tenen arguments; i així, els de la U. M. N. els tallen perquè farà més sol pels passeigs, els republicans perquè hi haurà menys humitat, els carlins perquè els hi tornaran deixar fer un brollador d'estalagtita, i els regionalistes per a «trasplantar-los

EN LUENGO TORNANT DE ROMA

—Ja ho veu, perquè ha naufragat el Jaime I i jo hi anava, diuen que porto la negra.

ELS ROMANTICS I LA PRIMAVERA

—I encara diuen que al món no hi ha poesia!

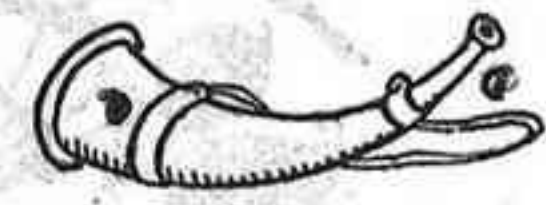
en els bells indrets de la ciutat». I contra això, què s'hi pot fer?

Ara com ara, però, cap llenyater s'ha vist en cor de comprar-los i guanyar-s'hi també la vida; així és que, qui sap Mare-de-Déu! Però jo sospito que si massa vosaltres hi interveniu, llavors ens agafarà una febre de despit o una rebequeria, i o bé els donarem de franc a qui els vulgui o els tallarem *clams ab irato* —que diu la fulla,— perquè als nostres homes ningú els hi ha de donar lliçons d'amor a les coses belles ni de saber guardar com cal els tresors de la ciutat.

Ja veieu que no puc ésser més bon minyó; és en bé vostre i en bé dels arbres, que parlo. Feu el favor de no pensar més en nosaltres i deixar-nos tranquils. Els d'aquí no'ns fem pas en les vostres coses, ni vos llegim, ni segurament cap de vosaltres tindrà estatua en la Devesa que tant defenseu (si és que'ns queda De-

vesa). Cal·leu i deixeu fer als regidors; penseu que al fi i al cap qual·sevol dia també pot ésser regidor algun de nosaltres.

NARCÍS

POTI-POTI

La nova loteria

Abans els dies que els diaris publicaven la llista de la *Loteria Nacional* vèiem com la gent els comprava i els consultava amb un afany terrible, amb l'esperança de que els *hi hagués tocat*. Després, aquest afany terrible, aquesta esperança, aquesta engúnia, desapareixien del rostre del llegidor i eren substituïts pel desengany o per l'alegria.

Avui la gent llegeix els diaris amb el mateix afany, la mateixa febre, la mateixa engúnia d'abans. Abans mirava a *qui* li havia tocat la loteria. Avui llegeix a *qui* li ha tocat morir.

El dol

Aquest pastisser tenia una fèrvida admiració pel teatre, per a tot lo que fos teatre. Els autors, els actors, li semblaven sers privilegiats que's dignaven trepitjar la terra i viure com la demés gent per condescendència. Fins els empresaris li semblaven simpàtics. Ja no es pot demanar més!

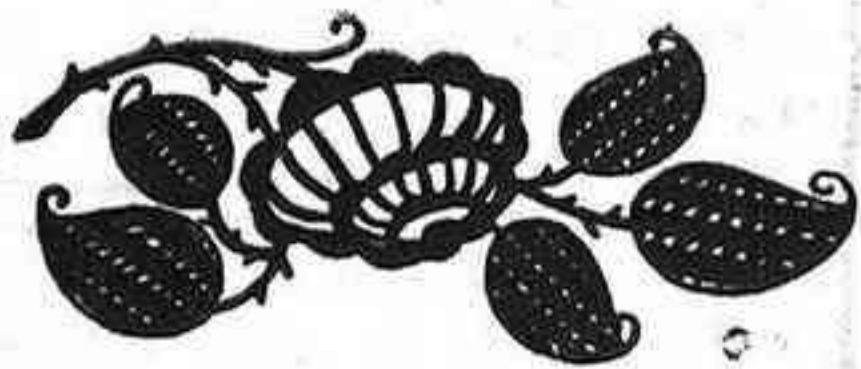
Veu's aquí una flor de la seva admiració: hi ha una pasta, feta amb mantega i biscuit que, no sabem perquè, se'n diu «Sarah Bernhardt». Doncs bé, quan va morir la gran tràgica, va ornar aquestes pastes amb unes gasses de dol. I així les va posar a l'aparador—que semblava un cementiri en dia de Tots-Sants—i així les venia.

Aventatges de la traducció

Stephane Mallarmé va escriure uns quants llibres de versos deliciosos, plens de sentit, d'emoció. Després en va escriure un de simbolista. Aquest llibre era simbolista perquè no l'entenia ningú. No tenia ni emoció, ni sentit, ni, sobre tot, claretat. Era un recull de paraules musicals, musica de paraules. Aquest llibre es va traduir a l'anglès. I un crític deia:

—Aquesta traducció ens ajudarà molt: Nosaltres, en francès, no l'enteniem. Ara el traduirem de l'anglès al francès i, qui sap!, potser l'entendrem.

Ara tenim entès que s'estan traduïnt les obres d'En «Xenius» a l'alemany. Nosaltres no l'enteniem. Però el traduirem de l'alemany i, qui sap!, potser en treurem l'aigua clara.

:: GLOSSARI ::

LA PRIMAVERA

Diuen que ha arribat la Primavera. Ho diuen, però nosaltres no ho creiem. No ho creiem perquè encara que ho marqui el calendari nosaltres no hi estem per calendaris. El calendari és una mena de gitana que tira la planeta perquè ha d'alimentar als *churumbelès*. La gitana ha d'alimentar als *churumbeles* i el calendari a l'editor. I a la gitana i a l'editor tan se'ls endóna de la sort, de la desgràcia i del temps.

Nosaltres an aquesta vida hem vist moltes al·legories de la Primavera, n'hem vist tantes que, així com no estem per calendaris, tampoc estem per al·legories. Aquestes al·legories sempre semblen la mateixa, sempre semblen repetides: una noia que cull flors, les flors, i un sol que fa venir migranya O bé una noia que juga amb uns colomins. O bé una noia amb poca roba i enfilada dalt d'un arbre florit talment com si fos empeltada de cadenera. Aquestes al·legories silvestres no ens emocionen. Sobre tot quan les mirem en un dia d'aquests que reclamen abric, estufa i beguda alcohòlica, com més alcohòlica millor.

A nosaltres quan ens vé algun optimista a dir-nos que ja ha arribat la Primavera, li diem *Naranjas!* Que ja és dir. Perquè aquest *naranjas!* que ens surt del cor vol dir que nosaltres no som d'aquells homes del: *Sembla que tot s'arregli! Sembla que anirem tant bé! Sembla que ha arribat la Primavera!*

Nosaltres no en tenim de creències d'aquestes. No hi creiem en la Primavera. Això de la Primavera és una excusa per a escriure versos a la naturalesa o a l'aimada, i una excusa per a que les dones acabin de despullar-se a la via pública,

Parlem-ne d'aquest *despullament*, perquè potser ens pendrien per lo que no som. Aquest *despullament* ens sembla bé, a la Primavera i sempre, mentre l'objecte *despullable* sigui bonic. D'altra manera, no.

I tornem a la Primavera. Nosaltres no hi creiem perquè amb pluja, fred, vent, abric, encostipat i dolor reumàtic, la veritat, no s'hi pot creure.

XARAU

LICEU

S'ha celebrat la funció en homenatge al mestre Pahissa pel triomf que ha obtingut amb la seva òpera *Marianela*.

S'han representat, ademés, *Walkyria* i *Thais*.

ROMEA

En aquest teatre ha celebrat el seu benefici la gentil actriu Esperança Ortiz. Ha tingut el bon gust de reprisar una bella comèdia d'En Puig i Ferrater: *Garidó i Francina*. Sempre és d'agraït ja que el bon gust, avui com avui no es prodiga.

I parlem d'En Puig i Ferrater, un dels prestigis de la nostra dramàtica. En Puig i Ferrater ha sigut un ídol de la nostra joventut, per la seva fortitut, pel seu esperit rebel, ample i magnífic. En Puig i Ferrater sempre serà l'autor de *La dama alegre*, *La dama enamorada*, *El Gran Aleix*, tres obres de les més hermoses del modern teatre català. Avui an En Puig i Ferrater l'ha guanyat el medi, l'aburgesat. El nostre Strindberg s'ha convertit en un Pau Parellada qualsevol.

L'idea central d'*Un home genial* és un encert. L'intenció nobilíssima. Però el diàleg és lamentable, feixuc, vulgarot, pesat. I en una sàtira naturalment, el diàleg té una gran força. Això ja ho deu saber En Puig i Ferrater.

El senyor Montero molt just, molt correcte, molt aplomat com sempre. El senyor Guitart... que no ho sap el senyor Guitart que un actor ha de vestir amb certa correcció? Que no ho sap que amb jaqué no es porten pantalons marró i ermilla gris? La senyoreta encarregada del personatge de *Picarilla* té una veu completament desagradable. El senyor Aymerich, bé.

NOVEDADES

Per fi s'estrenà, doncs encara que *Arco Iris* fos conegut, per nosaltres tot feia creure que fora, per la presentació i execució una cosa veritablement nova. I si que té de nou. Però no pas la presentació ni l'execució. Lo nou d'*Arco Iris* consisteix en que hi pren part Maria Conesa, que amb el seu talent i gràcia fa semblar noves coses que de no ésser així no s'aguantarien de velles.

Tots els aplausos per ella. Maria Conesa triomfa i fa triomfar.

TIVOLI

Una novetat i grossa hi ha en aquesta casa. L'Emili Vendrell canta *La Monteria*.

Inútil és dir, que només fora repetir, amb l'art exquisit que En Vendrell canta tot lo que se li confia. Prou quedà demostrat el dia de la seva reparició amb les constants ovacions que li tributà el públic.

GOYA

La hora de amar, comèdia que ha estrenat la companyia Diaz-Artigas no és una cosa nova, però es fa agradable i fins més d'una vegada força interessant.

Es clar que a l'èxit de *La hora de amar* hi contribuï en molt l'interpretació que hi donà la senyora Josefina Díaz de Artigas, actriu de molt temperament i de gust.

ESPAÑOL

Vostè serà meval, comèdia més que vodevil tal com s'enten aquí, estrenada dissabte, és una cosa fina, distingida.

LES BELLESES DE LA CIUTAT

ELS MEMORIALISTES DE LA VIRREINA

—Posi-li que no torni, que allà amb els moros el tinc més segur que a Barcelona.

Comèdia de poquíssims personatges, cal comprendre que per fer divertir com diverteix ha d'estar posseïda d'extraordinària gràcia, ja que ni per un moment cau en la més mínima grolleria.

En Santpere hi fa una veritable creació. La Casals hi està molt bé.

Malgrat i ésser coneguda ja, per haver-la representada en el «Tívoli» el seu autor Louis Verneuil, fou abastament aplaudida.

NUEVO

Dimarts tingué lloc l'estrena de *La Monteria*. Va ésser un èxit. Ja era d'esperar d'En Caballé i els seus.

VICTORIA

Sol de invierno i *Pablo el Pescador* són les darreres estrenes d'aquesta casa.

La primera de N'Apeles Mestres, adaptada al castellà amb cantables d'En Bionito i música del mestre Serrat, passà, que ja és molt. De l'Apeles Mestres no n'havia quedat res.

La segona és cosa popular pel públic i agradà força.

ELDORADO

Matilde d'Anglaterra, l'obra que an En Ferran Soldevila li fou premiada per l'Escola d'Art Dramàtic que dirigeix l'Adrià Gual, fou estrenada diumenge passat pel matí pels alumnes de dita Escola dirigits pel seu mestre.

En Ferran Soldevila, és efectivament un gran poeta, ademés d'un fort erudit. Però per a fer teatre si bé les seves condicions no són despreciables, cal que s'uneixin an aquestes una vibració humana que no té pas la seva bella producció *Matilde d'Anglaterra*.

Los Mosqueteros del Rey

El mestre Obradors, el senyor Giralt i el nostre bon amic En Lluís Capdevila, reuniren a l'Ateneu Barcelonés a uns quants amics íntims per donà'ls-hi a conèixer en lectura privada, la seva producció *Los Mosqueteros del Rey*.

Es tracta d'una sarçuela en dos actes, feta amb molta traça i això igual per igual el llibre que la música.

Coralment felicitem als afortunats autors.

El Tribut, primer llibre d'En Joan Sallarés. 3'50 ptes

L'autor d'aquest llibre adverteix en un pòrtic, molt discret, que havia dubtat molt temps abans de llençar-lo al públic per por de que no fos apreciat, per por de que s'utilitzés per a conciliar el són.

Després d'haver llegit *El Tribut* podem dir a l'autor: no temi, senyor Sallarés, el seu llibre és ben apreciable, un dels llibres inicials més recomanables que hem llegit. És clar, senzill, amable. Hi han fragments, com «El poema enquimerat», d'una gran distinció. Potser manca en tot el llibre un xic més d'emoció, potser la creació no ha obeït com havia d'ésser a un motiu emocional, potser és literatura de literatura. Però això en una primera obra no's pot calificar de defecte, ans al contrari.

La nobleza mallorquina en el siglo xvii y el Conde Malo, per Josep Ramis d'Arellor y Sureda.

Veus aquí un llibre de recerca històrica ben intencionat i interessant. I veus aquí un gènere poc conreuat en la nostra literatura. Fora de Bernat Metge, Ramon Llull i algun altre humanista del Renaixement, ben pocs són els estudis que d'èpoques i homes passats tenim.

L'inoblidable Santos Oliver ha escrit una obra, molt curiosa i estimable, *Catalunya durant la revolució francesa* (Societat Catalana d'Edicions) que, malhauradament, ha passat desapercbut. I és que aquí la gent només llegeix novel·les psico-eròtiques i versos estrafalaris. És que no s'ha sabut aficionar el públic a la història. És que quan s'ha fet història s'ha fet d'una manera aspra, sàvia, poc amable.

Lenotre, el historiador de la revolució francesa, el de *Vieilles maisons, vieux papiers*, és avui com avui el mestre d'aquest gènere. És clar que aquí no tenim un Frederic Masson, un Arthur Chuquet, un Louis Madelin. Però tampoc tenim públic.

Per això saludem aquest llibre de *La nobleza mallorquina y el Conde Malo*—en el que s'estudia un personatge llegendari—amb tota cordialitat.

La Illa de la Calma, d'En Santiago Rusiñol. Obres completes. Dues pessetes.

En Rusiñol ens ofereix una nova edició del seu llibre *La Illa de la Calma*, que és com oferir-nos una nova delícia: la de tornar a llegir aquesta obra encantadora del pintor-poeta.

ALFA

—Diuen que un infant ha entrat al lerrou-xisme?

—Santa Innocència! No'n facis cas: són criaturade .

L'home de la cama de fusta

Havia sigut guarda d'un pas a nivell en una carretera que menava a ciutat; llavors vivia amb una dona vella i un gos petit, brut com cap altre i de cúa escapçada.

El vàrem conèixer en la taverna d'un poble marítim.

Llegia llibres vells i estranys.

L'home de la cama de fusta portava unes ulleres amb montura de filferro; era alt, de cara apergamada, nas esclafat i barba abundant i grisenc. El gos escuat no el deixava mai, era quelcom imprescindible en el seu viure. Tenia per tasca primordial l'ajudar als peixaters de la platja.

Era prudent, sociable com pocs, i veia la vida a través de les ulleres, però sense mixtificacions ni apassionaments. S'interessava per les converses apartades de lo còmic i menyspreuava els que no tenien coratge per a avorrir tot ço que hi ha de dolent en el món.

Dins d'una barraca de fustes i desferres, desgravena el rosari dels dies, amb llur enfilall extens, prop d'una joveneta rodanxona que el volia molt.

Un jorn, la mar llençà en el poble els naufragats d'un petit vaixell; eren tres homes i una dona.

Els recollí en el seu fogar un capità retirat que sentia una passió entranyable per les coses marines. Allà la dona malalta feu llit uns dies, i un cop curada els naufragats pensaven anar a la capital per a embarcar en un vaixell que'ls portaria a llur terra.

Foren socorreguts pel cònsol, i els dies de festa un d'ells feia jocs de mans en una taula del casino, poguent embossar unes pessetes.

L'home de la cama de fusta simpatissà aviat amb ells. Un dia de cel enlleganyat, al passar prop la via del tren, sentí com els del vaixell perdut malparlaven a la dona que estigué malalta. Darrera dels mots injuriosos vingueren els cops.

El de la cama de fusta tenia cor d'humà i els increpà així:

—Sou molt valents per pegar a una dona sense defensa, però a un altre com vosaltres no'l tocaríeu.

D'una paraula fugiren a altres fins que el mutilat anà per treure's un ganivet. Els altres foren més llestos i li donaren una garrotada que el feu caure a terra sense sentits.

Un dels naufragats agafà una pedra grossa i la deixà caure damunt del cap de l'home de la cama de fusta, esclafant-li el cap i esquitxant-se les sabates fenades de sang i de massa encefàlica. Emparats per llur fosca el tiraren a mar.

Els del poble, quan trobaren el cadàver llençat per les ones a la platja, cregueren que s'havia suïcidat en llegir un llibre estrany ple de mals pensaments.

Decididament, el poble era ben estúpid. Era en un poble molt catòlic, molt benigne i molt poca-solta.

Es creia amb Xauxa, es creia amb els apareixements, amb els mals esperits i l'encís de les sirenes, però no creien amb la mala fe d'uns homes que sabien fer l'agraït.

FELIU DEDEU

Ja hi han nius als arbres de Barcelona!

LA NOVA EMIGRACIO

—Que també se'n va a Roma?
—Al moro me'n vaig, que hi han menys pacos que aquí!

FUTBOL

Els dissabtes són sempre prometedors i reconfortants; en canvi els dilluns són soporífics i nigromàntics. Els que frueixen les delícies de la setmana anglesa, d'una renta, d'una cessantia o d'un patró considerat, pogueren anar a presenciar el partit internacional amb identificacions de provincianisme.

El Granjansky de Zagreb, reb tres *goals*, reb una decepció el públic, i rebo jo una pilota que m'arremanga la tarota.

La nota més sortint fou el cap del bonatxàs Gràcia i la llestesa del porter estranger que acabà per declarar-se enemic dels seus, que toleraven el bloqueig incessant a la seva porteria. Aquest fou l'heroi del primer assaig de partit.

El dilluns
venen els fums

dels equipers torans i ens donen un disgust, un nou convenciment de la valor del porter, de la beatitut dels onze i de la modèstia dels que defensaven la porta del Barcelona.

**

El nostre entusiasme anà a Sevilla i tornà telegràficament i gonflat de joia.

La bona qualitat catalana ha triomfat de nou i fem vots perquè l'Europa assoleixi el lloc que pretèn ocupar a còpia de bona voluntat i bons xuts.

**

L'aigua és un dels elements necessaris pels jugadors del C. de S. de Sabadell. Amb aigua i fangueig guanyà al Barcelona i ara ha batut per 3 *goals* a 1 a l'Arenes de Bilbao, sota una pluja impertinent i damunt un fang imprudent.

**

Abans d'ahir va arribar de la seva excursió a Sevilla el Club Deportivo Europa. Al baixador del passeig de Gràcia es va reunir un nombrós públic. Hi hagueren crits, visques, molt entusiasme i molta alegria.

Benvinguts siguin.

REFLI I

ELS robatoris de carteres no minven, com és de llei i com és natural en la nostra Barcelona vilipendiada.

Lo que és més entjós és tenir de convenir en que es tracta d'un nucli de pandilles sense sentit comú i sense amor al pròxim. Que roben la cartera? Passa. Però al menys que tinguin la delicadesa de tornar els documents.

Recordem el prec del gran Rusiñol al veure's robat. Si amb aquella crònica no commogué cap cor, ja no ens hem d'estranyar més de la incultura i perversitat dels carteristes.

PRINCIPAL

- Què fas desgraciat?
- Buscava piss!

BO I BO

No coneixeu an En Josep Camins? Doncs no us cal més que passar pel «Saló Parés» per a poguer-lo conèixer. És un artista de bona fe, treballador i estudiós com ell sol, el qual no en té prou amb dedicar-se a la pintura amb els cinc sentits, sinó que es fica també amb els *marcs* fent-se'ls construir amb un bon gust exquisit. Cada *marc* projectat per En Camins en val una milionada d'alemanys.

En quant a la pintura d'aquest artista activíssim que encara té temps de caragolar-se el mostaxo, és bonica, agradable i decorativa quan pinta flors i paisatges i plena de humanisme si toca temes religiosos.

El *Triptic* sobre tot reuneix bones qualitats; té correcció de dibuix, composició ben entesa, coloració encertada i un ric enquadrament que li dona certa sumptuositat.

De les pintures profanes n'hi ha bastantes que m'agraden, entre elles *Jorn de primavera* per la claror que té, *Camí de San Genís*, per la justesa del panorama i aquell *Recó de món* tan ben ensopegat.

*
**

A les «Galeries Laietanes» En Nogué Massó, que

és un cap de brot, hi ha portat un grapat de paisatges lluminosos i calents, unes quantes marines fresques i salaus i una munió d'apunts del natural caçats al vol que em penso se n'hi aniran dels dits de tan *salaus*.

De la grapa d'aquest xicot n'havem parlat altres vegades, així com de la concepció enlairada que té del paisatge. Escriptor i pintor en una peça les seves teles resulten ben sovint descripcions admirables fetes de mà mestra, amb un realisme verament artístic.

Tardor, amb la seva *gamma* deliciosa de grocs; *Efecte de llum*, visió enlluernadora de la nostra costa brava i *Neus*, d'un verisme i una harmonia encisadores, em semblen les tres obres de més empenta que exposa aquesta vegada.

Són també bones pintures l'onada vista en *Contra-llum*, *Voltants de Roma*, amb sos grisos plens de finors, *Pineta de Pescara* de caient italià i dos paisatges de Jaén els quals tenen molta qualitat.

En Nogué Massó que havia preparat aquesta exposició amb el major goig, no l'ha pogut veure, perquè un atac cerebral sofert fa poc el reté a Madrid on havia anat a fer oposicions per una càtedra de l'Escola Nacional de pintura.

Que ho tinguin present els *amateurs*. C. ARBÓ

A Viena un actor s'ha servit de l'ocasió de representar *Guillem Tell* per a matar a la seva dona. Per comptes de tocar la poma la va tocar a ella.

Recomanem el procediment als nostres actors casats que's vulguin desempellegar de la dona.

Els anticlericals es freguen les mans de gust perquè està a punt de desaparèixer l'església dels Angels, la qual serà enderrocada dintre de poques setmanes per a fer lloc a un parell de cases de lloguer.

Aquesta millora urbana ha pogut assolir-se sense que's modifiqués l'Article 11 de la Constitució ni en protestés ningú.

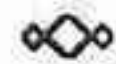
Còm?

Comprant el convent dels Angels amb la seva església, doncs són coses sapigudes que *qui paga mana i pagant San Pere canta*.

Ahir va acabar-se la Conferència de Turisme convocada per l'«Atracció de Forasters» amb el propòsit de formar un organisme nacional que sots la protecció de l'Estat, treballi per a atraure a Espanya la corrent turística estrangera que podria deixar-hi una milionada cada any.

L'intenció prou és lloable però jo no vull pas creure que pugui fer-se viable; doncs scbra l'aigua potable si és que l'ase no vol beure.

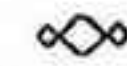

Barcelona és la ciutat dels comtes, no dels comptes ni dels contes. Si compta el número dels seus comtes és per la senzilla raó d'afavorir la producció de contes. Si del viure barceloní se'n fa un conte, és sempre amb especulacions de bons comptes i si

ha tolerat que se la bategés amb el nom de «la ciutat dels comtes», ha sigut sempre pel compte que li té la bona producció de contes.

Aquest és el signe que usen En Romanones i En Morayta, generals en cap de la fracmasoneria espanyola. L'home que ranqueja, però, s'absté dels tres puntets sempre que's tracta de una qüestió políticament respectable. Fracmasons així, de rebost i de tertúlia ens fan un efecte molt seràfic i ens desconhorta molt veure com cervelleres així no volen consagrar-se al cristianisme, tan condescendent i tan inductor d'hipòcrites ritualitats.

Una ciutat, per ésser cosmopolita, ha de tenir els seus crims diaris. Es una llei urbana que ni la policia pot derogar i que restarà sempre en el misteri.

Però en les altres metròpolis els crims provenen del vici, de la misèria o de les naturaleses desequilibrades per excès de raó o per manca de civilitat.

En canvi, aquí, els crims es cometen amb totes les agravants. Volen més crim que matar un treballador?

L'ESQUELLA té un só alegre, és un ressó que arriba de les valls ubagues, que són fresques i silents com un bon viure. Si té crits de joia, és perquè esquelleja sempre al compàs de l'alegria i si el seu esquelleig és esquerdalenc no implica perquè deixi de ressonar amb més claretat. Esquelleja per a l'alegria de les vides sanes, i si de tant en tant té un só reumàtic és perquè, convençuda de la ineficàcia del seu tritlleig habitual, ha caigut de ple damunt el cap de boix de qualsevol propagador de la tristesa.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Sastreria SERRA

Pla de la Boqueria, 8, Rambla.-Barcelona

REBUDES
les
novetats
d'entretens i
d'istiu
1923

Exposició permanent de les últimes novetats
Trajos a mida des de 115 pessetes
Gabardines » » 75 »
Immens assortit en gèneres del País i anglesos

Acaba de sortir el catàleg

ESPORTS - SANROMA

Demaneu-lo avui mateix S'envia gratis

A. SANROMA - Balmes, 62 - BARCELONA

(Si desitja s'enviï certificat, enviï 30 cèntims en segells)

—Ja li tinc dit, no compti amb mí si a la seva habitació no hi té làmpara

VULCAN 1/2 WATT

La trobarà a la

Rambla de les Flors, 26 (Botiga)

RAIMDOR BAR RESTAURANT

Salmeron, 60 - Tel. 887 G

(Abans VICHY BAR)

Aquest important establiment, ha canviat radicalment d'orientació. Per aquest motiu el seu nou propietari En FELIU FERRER MESTRES està rebent moltes felicitacions dels graciencs que han escollit aquest esplèndid local —el més cèntric de Gràcia—per a fer-ne el seu lloc de reunió i esbarjo predilecte. Tots els diumenges hi haurà Concerts Matinals que amenitzarà el **Modern Líric Jazz-Band**.

DIMECRES pròxim s'inauguraran unes vetllades familiars a càrrec del mateix **SEXTET**.

NOVA EDICIÓ

Acaba de posar-se a la venda

LA ILLA DE LA CALMA

SANTIAGO RUSIÑOL :: Preu, pessetes 2

JULI VALLMITJANA

VENTURA GASSOL

SOTA MONTJUIC

LES TOMBES FLAMEJANTS

VERSOS PATRIOTICS

Un volum:

Pessetes 2

Un volum:

Pessetes 1

DICCIONARI

LA CUINA CATALANA

Català - Castellà

&

Castellà - Català

Aplec de fórmules per a preparar tota mena de plats amb economia i facilitat, propi per a servir de guia a les mestresses de casa i a totes les cuineres en general

Per A. ROVIRA I VIRGILI

Per Josep Cunill de Bosch

NOVA EDICIÓ

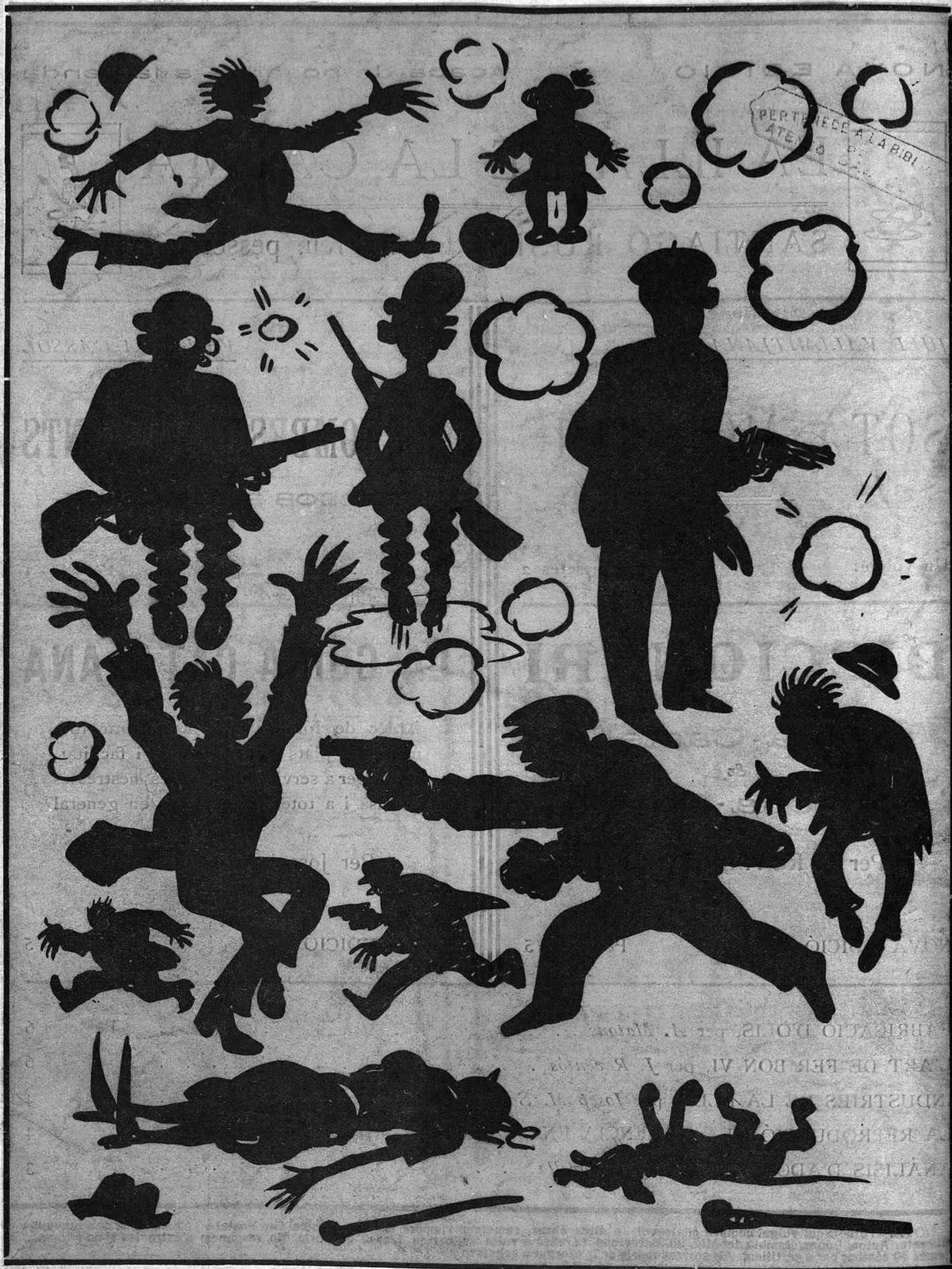
Pessetes 15

NOVA EDICIÓ

Pessetes 5

FABRICACIÓ D'OLIS, per <i>A. Matons</i>	Pessetes 6
L'ART DE FER BON VI, per <i>J. Raventós</i>	» 6
INDUSTRIES DE LA LLET, per <i>Josep M. Soler i Coll</i>	» 4
LA REPRODUCCIÓ I LA HERENCIA EN EL BESTIAR, per <i>M. Rosell i Vila</i>	» 4
ANÁLISIS D'ADOBS, per <i>Francesc Novella</i>	» 3

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o é en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 céntims per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

ATRACCIÓ DE FORASTERS

Barcelona a la vista